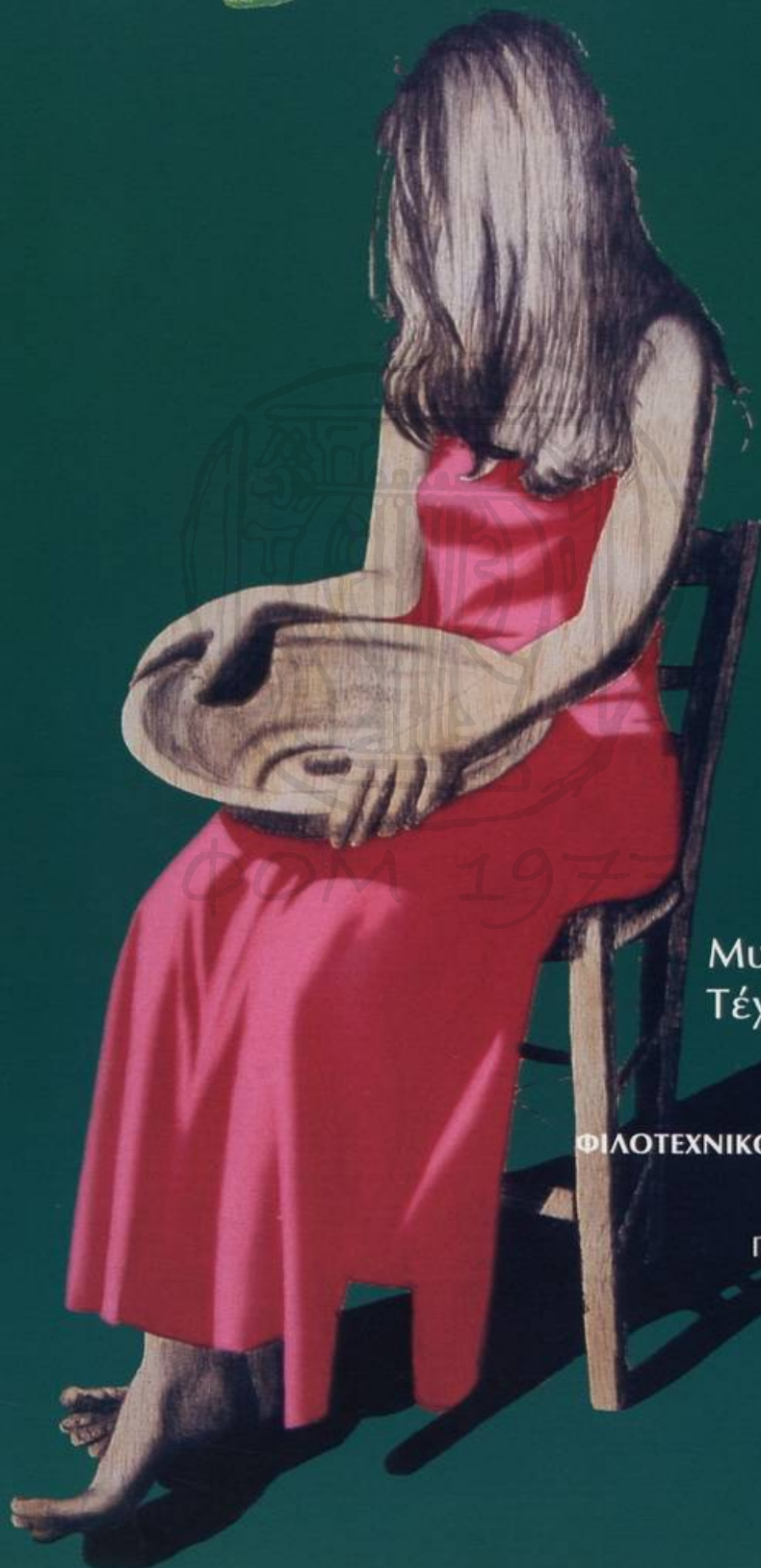

α σ ε ρ α ν ν α

αφιέρωμα

Μυτιληναίων Λόγος
Τέχνες • Πολιτισμός
κάθε δεύτερη Πανσέληνο

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ
"Ο ΘΕΟΦΙΛΟΣ"

Εκδότης - Διευθυντής
Περικλής Φ. Μαυρογιάννης

14

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Μοιράζεται χάρισμα

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ '09

ΤΟ ΕΝ ΚΟΥΤΣΟΥΚΛΟΥΤΣΑ „Radium Palace“
„Radium Palace“ (Koutsoúkoutsa).

Το εν Κουτσοκλούτσα «Radium Palace» (1922), περιοχή Κουρτζή.
Σήμερα στη θέση του, το εργοστάσιο της ροπογόνου ΔΕΗ...

Vue nord du fort de Méteion.

Το βόρειο λιμάνι και το Κάστρο Μυτιλήνης (1922).
Ευτυχώς, από εκεί δεν πέρασε η μπολσεβίτσα. Θαύμα, μωρέ(1)μ!..

- 3 «Μυτιλήνη, 1912 - Κλαπάδο»
του Στρατή ΜΥΡΙΒΗΛΗ
- 4 «ΝΙΚΗ ΚΑΜΠΙΑ, η πολυβραβευμένη
του ελληνικού τραγουδιού»
Κείμενα : Αλφόνσος ΔΕΛΗΣ
Περικλής ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ
- 6 «Για τους νέους ποιητές»
του Παναγιώτη ΑΛΕΞΕΛΛΗ
- 7 «Δυο άιτλα ποιήματα»
του Δημήτρη ΒΕΝΕΤΑ
- 8 «Ο Ζωγράφος ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΡΡΟΣ»
Κείμενα : Αθηνά ΣΧΙΝΑ
Δημήτρης ΣΑΡΑΝΤΑΚΟΣ
- 11 «Του Τρανταφλέλ(ι)»
του Γιώργου ΚΑΚΑΔΕΛΛΗ
- 12 «Μπορώ ακόμα να ονειρευόμμαι»
της Μαρίας Αχ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
- 14 «ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ - ΜΑΡΙΟΣ ΞΥΛΑΣ»
του Αντώνη ΛΑΡΔΑ
- 16 «Απ' τη Θεατρική Παράσταση του ΦΟΜ, Στιγμές»
Κείμενο : Φώτη Σ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ
Φωτογραφία : Στρατή ΒΟΥΓΓΟΥΚΑ

Εξώφυλλο ☆ Έργο του Ζωγράφου Γιώργου ΠΕΡΡΟΥ
Λογότυπο ☆ «ά σελάννα» της ζωγράφου Μαρ. ΚΑΛΑΠΟΛΙΤΗ

Εσωτερικές σελίδες	☆ Ζωγραφική	☆ Νίκη ΚΑΜΠΙΑ	σ. 5
		☆ Γιώργος ΠΕΡΡΟΣ	σ. 8, 9, 10
☆	Σκίτσα	☆ Μάκης ΑΞΙΩΤΗΣ	σ. 6
		☆ Μιλ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ	σ. 12
☆	Φωτ./φίες των	☆ Νίκης Καμπά	σ. 4
		☆ Τρανταφλέλ(ι)	σ. 11
		☆ Εξώφυλλο βιβλίου	σ. 12
		☆ Κωνσταντίνος Ξύδας	σ. 14
☆	Γκραβούρα	☆ Επνίκεια-Μυτιλήνη 1912	σ. 3

«ά σελάννα»

ΤΕΥΧΟΣ 14°

4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2009

Κυκλοφορεί δωρεάν
κάθε δεύτερη Πανσέληνη

*

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ
«Ο Θεόφιλος» (1977)

Θέατρο ΦΟΜ: Οδός Σαμοθράκης 3

Δ/νση: Τηλ. Θυρ. 68 • 811 00 ΜΥΤΙΑΗΝΗ

Εκδότης - Διευθυντής - Επιμελητής

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Φ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ,
Πρόεδρος ΦΟΜ

Μοβ: (+30) 6977922979

Τηλ. & Fax ΦΟΜ: (+30) 22510 43533

e-mail: seftelis@yahoo.gr

*

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση
PROMOLINE A.E.

Αγ. Ειρήνης 7 • 81100 Μυτιλήνη
Τηλ. & Fax: 22510 44054

e-mail: promoline@les.forthnet.gr

Παρακαλούμε
οι συνεργασίες - κείμενα
προς δημοσίευση να είναι
σύνοτμα και περιεκτικά
ει δυνατόν σε ηλεκτρονικό αρχείο

*

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση
του περιεχομένου του περιοδικού
μόνο με ονομαστική αναφορά
του τίτλου του

*

ISSN: 1791-4272

Αριθμός Αδείας ΕΛ-ΤΑ 8217

Κλαπάδο

Του Στράτη ΜΥΡΙΒΗΛΗ

Άλλοι ας τραγουδήσουν σήμερα τα σιδερένια καράβια, που έφεραν δεμένη τη Νίκη την αφτέρουγη στους τρομερούς έλικας των.

Άλλοι ας τραγουδήσουν το έξαλλο σκίρτημα των ογουρόμαλλων θαλασσόθεων και των νεκρών Τριτώνων την ιαχή και το δροσερό γέλιο των γαλανών Ωκεανίδων, που εκόρεφαν κυμάτινο χορό γύρω εις τους νερένιους πύργους, που ύψωσεν η έκρηξις των Ελληνικών οβίδων πάνω στη διαμαντένια πλατωσιά του γελόεντος Αιγαίου.

Άλλοι ας υψώσουν ύμνους εις την Ελληνίδα Λευτεριά, μαζί με το μαύρο λιβάνισμα των φουγάρων του ιεροού «Αβέρωφ» και ας ραντίσουν με ροδόφυλλα τα θαλασσόχαρα ναυτόπουλα με τα χάλκινα ήλιοφίλητα πρόσωπα και τα θερμά κατάμαυρα μάτια, τα ελληνικά.

Άλλοι ας θυμηθούνε τις δυνατές ανατριχίλες, που έσκόρπισε επάνω εις την λαϊκήν ψυχήν σαν σήμερα μια μακρινή μουσική από το θρυλικό καράβι, μια κυματοπλάνητη μουσική, που ταίριαζε τα παλαιά κλέα ηρώων με τη σημερινή δόξα. Η τρομερά ωραία μουσική, που έφερνε το μεγάλο Ξόνημα ύστερα απ' τον μαύρον ύπνον των αισχρών αιώνων της ταπεινώσεως.

Έμένα,

Έμένα αφήστε με σήμερα να συμποσιάσω μέ τους ωραίους μου νεκρούς.

Να τραγουδήσω το τραγούδι της Ιδέας - Ελευθερίας, που η πνοή των εσβησεν εις τας μεγαλειώδεις στροφάς του.

Να μεθύσω από ερυθράν χαράν μαζί με τους μελαχροινούς αθάνατους πεθαμένους μου, στραγγίζοντας το αιματόχρωμο ποτήρι της Υψηλής Τρέλλας μαζί Τους.

Ω! δεν έτρεμε το χέρι των εφήβων ηρώων μου, όταν ύψωσαν πάνω από τις Αγάπες τους και πάνω από τα δονατά φίλτρα της ψυχής τους, καί πάνω από τόν Έρωτά τους, το φοβερό ποτήρι της Αλληλεγγύης της φυλετικής.

Ω! Στραβοί και καταραμένοι όσοι δεν βλέπουνε το μεγάλο Όραμα της Υπεράνθρωπης θυσίας.

Ω! Στραβοί και καταραμένοι όσοι μετράνε τις ξεχωριστές χειρονομίες με το κοντόφωτο μάτι του ταπεινού Εαυτούλη των.

Μακριά από το Συμπόσιό μου,

Σήμερα, μακριά από το Συμπόσιό μου οι φρόνοι, που με το σάλιο της ιδεοποιημένης δειλίας των, πασκίζουν να σβήσουν την πορφυρόφλογη φωτιά του Βωμού της Πατρίδας.

Έκας οι Βέβηλοι!

Το Συμπόσιον των Ωραίων μου!

Ας είχαμε χίλιες ψυχές, αδελφοί μου, ας είχαμε χίλιες ψυχές για να χαρούμε χίλιες φορές το σπαρτάρισμα του Ωραίου Θανάτου.

Τα νέα δυνατά πόδια μας ας είναι πάντα ικανά να ρυθμιστούν στέρεα στο μεγαλόστομο τραγούδι του Χαρούμενου Θανάτου, και τα μάτια μας ξάστερα ας είναι πάντα ισχυρά στηλωμένα, για να κοιτάζουνε κατάματα την πλατειάν Αστραπή της εκρήξεως.

Ωραίοι μου Αθάνατοι, της Κλαπάδος.

Ας σφίξουμε γύρω εις τους αζάρωτους νεανικούς κροτάφους μας τα στεφάνια της χαράς μας, στεφάνια από φλόγινες ροδοδάφνες των Λεσβιακών ποταμιών.

Και ας τραγουδήσουμε δυνατά την κόκκινη Χαρά μας.

Ω! Εκλεκτοί ευτυχισμένοι!

Κεράστε με από το μεθύσι της Δόξας Σας, και αλαλάξατέ μου τον παιάνα του θριάμβου.

Κι αφήστε, αδελφοί μου, να σας φιλήσω, αφήστε με να σας φιλήσω έναν-ένα επάνω στα μαύρα μεγάλα μάτια Σας τα ελληνικά, για να μεταλάβω τη φωτιά της ψυχής σας...

Η πολυβραβευμένη του ελληνικού Νίκη

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ στη Μυτιλήνη. Το επώνυμό της είναι Καμπαδέλλη, το δε καλλιτεχνικό Καμπά. Η συμπατριώτισσά μας Νίκη, με τη βελούδινη φωνή, ξεκίνησε το 1963 από το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, κερδίζοντας πρώτο βραβείο με το τραγούδι του Κώστα Κλάββα «Πέταξε ένα πουλί», και ο τίτλος του τραγουδιού στάθηκε συμβολικός, αφού η ερμηνεύτρια του, πέταξε ψηλά, για να γίνει η τραγουδίστρια με τα περισσότερα Διεθνή Βραβεία.

Στο ίδιο Φεστιβάλ κέρδισε και το τρίτο βραβείο, με το τραγούδι «Άκου» του Τάκη Παναγόπουλου. Τον επόμενο χρόνο, ξανά στο Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης, παίρνει το δεύτερο βραβείο με το τραγούδι του Μίμη Πλέσσα «Τώρα».

Το 1964, στο Φεστιβάλ Βαλκανιάδας στο Βελιγράδι, ανακηρύσσεται η πιο δημοφιλής Τραγουδίστρια. Ο Ημερήσιος Τύπος μάλιστα του Βελιγραδίου την ονομάζει «Ελληνίδα Εντίθ Πιάφ».

Το 1965, με το τραγούδι «Κάθε λιμάνι και καμηός» του Γιώργου Κατσαρού, παίρνει το δεύτερο βραβείο, καθώς και το βραβείο ερμηνείας με το Πολωνικό τραγούδι «Ευρυδίκη». Τον ίδιο χρόνο, στην Οστάνδη του Βελγίου, στο Φεστιβάλ «Βορείου Θαλάσσης» αποσπά το δεύτερο βραβείο, πάλι με το «Κάθε λιμάνι και καμηός».

Το 1966 στην Βαρκελώνη, κατακτά το πρώτο βραβείο με το τραγούδι του Ανδρέα Οικονόμου «Μη λες τίποτα» και το 1967, στην Ιταλία, με το τραγούδι «Μείνε» του Κώστα Ξενάκη κατατάσσεται πρώτη και αποσπά ένα ακόμα πρώτο βραβείο.

Το 1968 στο Μόναχο, παίρνοντας μέρος στη Ραδιοφωνική Εκδήλωση «Τα νεώτερα μεγάλα ταλέντα της Ευρώπης» συμπεριλαμβάνεται μέσα στα τρία πρώτα ονόματα.

Στην Ισπανία το τραγούδι «Μη λες τίποτα» (1966), πέρασε σε πωλήσεις δίσκων την παγκόσμια επιτυχία του Ερβέ Βιλάρ «Capri c'est fini», κάνοντας μάλιστα 19 επανεκδόσεις. Το ίδιο αυτό τραγούδι, σημείωσε εξαιρετική επιτυχία και στο Ισραήλ. Δίσκοι της κυκλοφορούν σε πολλές χώρες. Έτσι, το «πουλί» που πέταξε το 1963 από το

Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, πετά όλο και ψηλότερα.

Είναι, πράγματι, αμέτρητα τα διπλώματα, τα βραβεία, οι έπαινοι, τα κύπελα και τα χρυσά αγαλματίδια που απαρτίζουν τη χρυσή συλλογή της Νίκης Καμπά, από τις επιτυχίες εμφανίσεις της σε ξένα διεθνή τραγουδιστικά Φεστιβάλ, και όχι μόνο.

Η Νίκη Καμπά, η διαλεχτή αυτή τραγουδίστρια, που είχε χαρακτηριστεί, στα πρώτα καλλιτεχνικά της βήματα ως *δραματική τραγουδίστρια*, από τον Μάνο Χατζηδάκι, καθιερώθηκε στον κόσμο του τραγουδιού της δεκαετίας του '60, ως η «καλύτερη μεταπολεμική φωνή» (Φεστιβάλ τραγουδιού του Μονάχου, 1968).

Η συμπατριώτισσά μας Νίκη, παρά τις τόσες τιμητικές διακρίσεις, μιας καριέρας «διεθνούς ακτινοβολίας», παραμένει, μέχρι και σήμερα, μια σεμνή καλλιτέχνης, μια αισθαντική τραγουδίστρια.

Στη Μυτιλήνη, τη γενέτειρά της, πρωτοτραγούδησε το 2005 στο Δημοτικό μας Θέατρο, ένα Ρεσιτάλ, μια «βραδιά» μελωδικής φωνής, γοητευτικής ερμηνείας, με παρουσιαστή - εισηγητή τον λογοτέχνη Αλφ. Δελή.

Ξανατραγούδησε το 2006 στο Κάστρο Μυτιλήνης «Λεοβιακό Καλοκαίρι '06».

Σήμερα, η καλλιτεχνική έκφραση της Νίκης Καμπά, εκτός από το τραγούδι, *μετουσιώνεται και στη ζωγραφική*. Πηγή έμπνευσής της οι πύργοι Μυτιλήνης, «τ' Αρχοντικά» και οι παλιές γειτονιές. Ζωγραφίζει με τη ματιά ενός καλλιτέχνη, μέσ' απ' το φως την αθωότητα ανθρώπων, και των πραγμάτων τις σιωπές...

Περικλής ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

τραγουδιού

Καμπά

Ο Λογοτέχνης
Αλφόνσος ΔΕΛΗΣ

έγραψε :

“**Α**ΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ του ελαφρού τραγουδιού που εμφανίσθηκαν στη δεκαετία του 1960, η συμπατριώτισσά μας **Νίκη Καμπά** ήταν από εκείνες που ξεχώρισαν.

Το ανεπιτήδευτο ύφος της και η καθάρια γεμάτη αίσθημα φωνή της δημιουργούσαν μια ελκυστική ιδιαιτερότητα. Εκείνη την εποχή η δομή των τραγουδιών είχε αλλάξει. Η Καμπά, εκτός από τις ιδανικές ερμηνείες των νεώτερων συνθετών *Καπνίσσης, Πλέσσας, Κλάβας, Κουγιουμτζής* και άλλοι, απέδιδε με εξαιρετική επιτυχία και τις δημιουργίες των παλαιότερων, *Αττίκ, Χαιρόπουλου, Σουγιούλ, Μουζάκη*. Χωρίς έπαρση και προκλητικούς βεντετισμούς, με υπευθυνότητα και αυτοσεβασμό. Το ρεπερτόριο της είχε πάντα μια ποιότητα.

Εξελίχθηκε σε μια τραγουδίστρια με ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Με τη φωνή της και μόνο κέρδισε βραβεία σε φεστιβάλ όχι μονάχα στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές χώρες της Ευρώπης, Βέλγιο, Ισπανία, Τσεχοσλοβακία, ακόμα και στην Ιταλία. Σχολιαστές την αποκάλεσαν: *Ελληνίδα Εντίθ Πιάφ*. Η παρομοίωση αυτή νομίζω πως δεν ήταν σωστή. Η φωνή της Εντίθ Πιάφ «*σπουργιτάκι του Παρισιού*» ήταν εντελώς ιδιότυπη, γι' αυτό και μοναδική και ως τώρα ανεπανάληπτη. Θα ήταν κατανοητό αν παρουσίαζαν τη φωνή της με την *Πατασού* και την *Ζακλίν Φρανσουά*.

Το 2005-06, βρέθηκαν για πρώτη και τελευταία φορά, στη ΔΕΠΤΑΜ (Δήμου Μυτιλήνης) και μερικοί άνθρωποι που γνώριζαν καλά το αντικείμενο της αποστολής των. Τότε, κάλεσαν την Καμπά, για ένα ρεσιτάλ στη γενέτειρά της (Δημοτικό Θέατρο '05).

Αλλά η αγαπητή Νίκη έχει και μια άλλη καλλιτεχνική ιδιότητα. **Είναι αξιόλογη ζωγράφος.**

Εύχομαι να οργανωθεί μια έκθεση έργων της στην πόλη μας, έστω και καθυστερημένα. ”

Ζωγραφική Νίκης Καμπά
«Δυο τοπία: Θεσ/νίκης & Μυτιλήνης»

Ο Παναγιώτης ΑΛΕΞΕΛΛΗΣ

για τους νέους ποιητές

Σκίτσος: Μάκη Αζωτιά

ΙΑΤΗΡΩ ΠΑΝΤΑ ΜΙΑ ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ απέναντι στους διάφορους επίδοξους «ντεμπυτάντ» στην ποίηση, και της τέχνης γενικότερα, και τούτο επειδή - ειδικά στον τόπο μας - έχουν παρατηρηθεί στο παρελθόν πολλές βεβιασμένες, ερασιτεχνικές εκδόσεις, των οποίων ο αντίκτυπος άρχιζε από αδιαφορία και έφτανε σε δυσφορία ή ακόμα και σε χλεύη.

Βέβαια, είναι πολλοί αυτοί που βρίσκονται κάποτε και στην «ποιητική τους ώρα», αν δηλαδή σε μια ιδιαίτερα αισθηματική στιγμή, μια συγκινησιακή διέγερση, που θα αναζητήσει λυρική εξωτερικευση. Αυτό είναι φυσικό και θεμιτό. Γίνεται όμως αθέμιτο, όταν καταλαμβάνονται από αδημονία ποιητικής καταξίωσης μέσα απ' αυτές τις πρόχειρες εκδόσεις.

Αλλά η λέξη αδημονία σημαίνει αδοημοσύνη (από το αδαής), που σημαίνει άγνοια και, στην περίπτωση μας, αισθητική ακρίσια. Αν λοιπόν αυτή η τάση δεν τιθασευτεί από προηγούμενη αυστηρή κριτική εκλογίκευση (μέσα απ' τα μάτια φίλων, συγγενών κ.ά., εχόντων γνώση και αισθητήριο), θα καταλήξει στη χλεύη που είπαμε και στη συσσώρευση τομιδίων στις χωματερές - γιατί ούτε τα παλαιοβιβλιοπωλεία δέχονται να φορτώσουν τα ράφια τους με άχρηστα.

Επειδή έχω καυτηριάσει το φαινόμενο πολλές φορές στο παρελθόν, δεν ανέλαβα την ευθύνη αυτής της σύντομης εισήγησης, παρά μόνο αφού μελέτησα τη συλλογή του νεαρού Δημήτρη Βενέτα, και πάντα με την πρόταξη της κριτικής αποτίμησης και όχι του αίνου. Δηλαδή, αφού αναζήτησα - και πιστεύω ότι διέγνωσα - την ύπαρξη ορισμένων θεμελιακών ουσιαστικών, χωρίς τα οποία δεν μπορεί να νοηθεί ποίηση. Φυσικά απουσιάζουν αρκετά. Και όσα υπάρχουν ίσως δεν έχουν αναπτυχθεί στον πρότερο βαθμό. Νομίζω όμως ότι υπάρχουν τόσα, ώστε να μη καταδεχθούν την επίκληση της επιείκειας που θα άρμοζε στην ανάγνωση ενός πρωτόλειου, αλλ' απεναντίας να επιζητήσουν την πιο ανεπιφύλακτη κριτική προσέγγιση.

Στο νέο ποιητή θα αναγνωρίσει κανείς αμέσως πολλά διάσημα της ποίησης, όπως μια φαντασία με αείρροη έμπνευση, μια οξυμμένη ευαισθησία απέναντι στα πράγματα πικρία και δέος απέναντι στην επερχόμενη ανέκκλητη φθορά μαζί με υπαρξιακή αγωνία, μια λεπτή υπαινικτικότητα, ικανό συμβολισμό, κυρίαρχη επιγραμματική πυκνότητα, τη δύναμη του βιώματος, τη δημιουργική (όχι παθητική) μελαγχολία της απουσίας και της νοσταλγίας, καθώς και ένα αίσθημα μονακότητας - εξατομίκευσης της στάσης και δράσης ζωής, κ.α.

Ας μη φανεί παράξενη εδώ η αναφορά αυτή στην εξατομίκευση του ποιητή. Ασφαλώς υπάρχουν αξιόλο-

γα ποιήματα - περισσότερα μυθιστορήματα - επικεντρωμένα στον κοινωνικό προβληματισμό και την κοινωνική ψυχολογία, που όμως τάσσονται σε ποιοτικά επίπεδα σαφώς υποδεή μπροστά στην αγωνιακή κορύφωση του δράματος της μονακικής υπόστασης.

Για όλ' αυτά υποθέτουμε ότι πρέπει να έχει διαδραματίσει κάποιο ρόλο, μεγάλο ή μικρό, και το κλίμα της εποχής μας, που βιώνει ο ποιητής, σ' αυτή μάλιστα την ηλικία των ελπίδων και προοπτικών, εποχής με ημερομηνία λήξεως, και επιβεβαιωμένη τη διαπίστωση της ανήκεστης βλάβης που έχει υποστεί η κοινωνία και ο πλανήτης. Μόνο έτσι μπορούν να βρουν εξήγηση τα ζοφερά νατουραλιστικά και πεσοιμιστικά στοιχεία που συναντούμε ενίοτε στα ποιήματα του Δημήτρη.

Αλλά για τη διάχυτη μελαγχολία, το υπαρξιακό άγχος και τον πεσοιμισμό αυτό του ποιητή ίσως ευθύνεται ακόμα περισσότερο ένα προσωπικό του ατύχημα, που επηρέασε καθοριστικά τον ψυχισμό του και τον έφερε στη θέση που είπαμε, της μονακικής οντότητας απέναντι στον κόσμο, όπου δεν βρίσκει εύκολα διεξόδους και αναγκαστικά ξεχύνεται σ' αυτή την πικρόχολη εκτόνωση - ελεγχία.

Το ερωτικό στοιχείο σε πολλά απ' τα ποιήματα της συλλογής είναι φυσικό μεν - ανησυχία της νιότης φυσική και αναμενόμενη - αλλά, παρά την κάποια διασπορά των ποιημάτων, προσωπική μου εντύπωση είναι ότι

καθιστά τη συλλογή κάπως μονοθεματική. Και βέβαια τα ποιητικά θέματα είναι σ' όλους τους ποιητές κατηγοριοποιημένα, αλλά σε κάθε συλλογή επιβάλλεται κάποια ποικιλία μορφών, τάσεων και θεμάτων, αν όχι για άλλο λόγο, τουλάχιστον για την επίταση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη.

Φυσικά, ο νέος ποιητής - σαν νέος ακόμα - δεν έχει προλάβει να αποκτήσει βιωματικό φόρτο εμπειριών, δηλαδή προσλαμβάνουσες που θα συντελέσουν στην περαιτέρω πρόκληση νέων και στη δόμησή τους, σε θεωρητική σκευή, πράγμα που είναι ορατό στην ποίησή του, όπως όμως είναι ορατή και η ευαισθησία που είπαμε, δηλαδή οι κεραίες, που είναι ικανές, ασχέτως ηλικίας, να δονούνται, να συλλαμβάνουν και να βιώνουν ερεθίσματα, για τα οποία οι πολλοί είναι ανεπίδεκτοι.

Πάντως, πρέπει να προσθέσω ότι, με την έλλειψη του θεωρητικού αυτού οικοδομήματος, δεν μπορώ

να είμαι βέβαιος και για το βαθμό συνειδητοποίησης και στόχευσης της ιδέας του Ωραίου (βλ. Πλατωνικού) που εκδηλώνεται σε διάφορα μορφώματα, όπως το εικαστικό, το ηθικό, το κοινωνικό, ψυχολογικό κ.α.

Είναι αλήθεια επίσης και κάποια ελλειπτικότητα του ποιητή σε λογοτεχνική γλωσσική εντύπωση, που οδηγεί σε μια, θα έλεγα επιπολής, δηλ. αβασάνιστη χρήση λεκτικού, αλλά ευτυχώς σε δυο - τρία μόνο σημεία.

Εδώ νομίζω ότι εξαντλούνται και τα μειονεκτήματα που βρήκαμε στην ποίηση του νεαρού Δημήτρη Βενέτα... και για όποιον τυχόν θεωρήσει αυστηρή ίσως την εισήγηση αυτή, θα θυμίσω τα λόγια του **Λίνκολν** «*Ασκή σωστή και αυστηρή κριτική μόνο όποιος θέλει να βοηθήσει*».

Άλλωστε, πιστεύω ότι το πρωτόλειο αυτό είναι ικανό να σηκώσει στους ώμους την πιο ασυμβίβαστη κριτική, χωρίς κανένα κούφο διθύ-

ραμβο, όχι μόνο για ό,τι υπόσχεται μελλοντικά, αλλά και γιατί από μόνο του δικαιωματικά έχει κερδίσει θέση σε κάθε σοβαρή λογοτεχνική βιβλιοθήκη.

Απλά ο γράφων, ίσως επειδή είναι φιλόλογος, αισθάνεται βαρειά συνείδηση του ρόλου της γλώσσας όχι μόνο για την ποίηση, αλλά για την ίδια την επιβίωση της κοινωνίας και της πατρίδας μας.

Έτσι θέλω να θυμίσω στον ποιητή και σ' όλους τους παρόντες τα - καθόλου τυχαία - λόγια του **Ελύτη**

«*Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του Ομήρου*»,

και να κλείσω αφήνοντας υποθήκη στον νεαρό να εγκύψει επισταμένα πάνω στη γλώσσα, γιατί μόνο έτσι θα νιώσει ότι

«*βαθαίνει και ανεβαίνει*»

και ως ποιητής και - κυρίως - ως άνθρωπος.

Παναγιώτης ΑΛΕΞΕΛΛΗΣ
Φιλολόγος

Δυο άτιτλα ποιήματα του ΔΗΜΗΤΡΗ ΒΕΝΕΤΑ *

Απ' την πρώτη ποιητική του συλλογή «Υστερόγραφο», 2009 • Βιβλιοπαρουσίαση, Μυτιλήνη, 18-8-09 «Αρχοντικό Γεωργιάδη»

Στα γραφόμενά μου
δίνω μορφή λογοτεχνική
ή βάζω ρίμα.
Ως ποιητή
έστω μελαγχολικό και εύθραυστο
να με θυμούνται.
Έτσι,
σε ένα ποίημα στο «θυμούνται»
ταιριάζω το «αγαπιούνται»,
μην πουν σε ύστερους καιρούς
«μα αυτός ήταν όντως τρελός,
τι κρίμα!»

Ξύπνησα κι έβρεχε.
Το δωμάτιο μύριζε νυχτολούλουδα
ακόμη
απ' το όνειρο.

Με μια υποφία έρωτα
γέμισε η ατμόσφαιρα.

Η βροχή
πρέπει να πέρασε από εσένα.

* Ο Δημ. Βενέτας, γεννήθηκε το 1983 (Θεο/νίκη). Κατάγεται, και ζει στη Μυτιλήνη. Είναι εκπαιδευτικός στην Α/θμια Εκπ/ση.

γιώργος πέρρος

έρως και θάνατος

Γ. ΠΕΡΡΟΣ

Με αφορμή
την τελευταία
ανατρεπτική
του έκθεση
στο "Αρχοντικό
Γεωργιάδη" στη
Μυτιλήνη (Αυγ. '09)

Η ζωογόνα δύναμη του έρωτα, μέσα από την τελετουργική διάσταση ενός κατά βάση φιλοσοφικού κειμένου των αρχαίων ανατολικών πολιτισμών (όπως ήταν εκείνος της Ινδίας), υπήρξε η αφορμή έμπνευσης των εικαστικών έργων του Γιώργου Πέρρου. Ο σύγχρονος αυτός καλλιτέχνης αξιοποιεί την υπερρεαλιστική γλώσσα του εκφραστικού ιδιώματος που συνήθως χρησιμοποιεί, μέσα από την διασύνδεση των αντιθέσεων και τις υπερβάσεις τους (για την συγκεκριμένη περίπτωση). Με ακρυλικά χρώματα και μολύβια, ο Γιώργος Πέρρος αναμορφώνει την γενεσιουργό ένωση των δύο ανθρώπινων φύλων, που πιυχές της περιέλιξης των σωμάτων τους εμφανίζονται με αφαιρετική και υποβλητική διατύπωση, προκειμένου να τονιστεί το μυστήριο, η αγνότητα και η πολυπλοκότητα της φύσης, στην παραγωγική τους διαδικασία. Μαζί με αυτά του τα έργα, ο ζωγράφος συμπαραρροιάζει την εικόνα ενός ευρώ, του σύγχρονου δηλαδή νομίσματος της διαπραγμάτευσης και της ανθρώπινης συναλλαγής, αλλά και ταυτόχρονα του μέσου εμπορευματοποίησης των ανθρώπινων σχέσεων.

Η εικόνα του νομίσματος ευρώ, είναι φιλοτεχνημένη με φύλλα χρυσού και αργύρου, για να υποδηλωθεί το αξιακό σύστημα αναγωγής κάθε ανθρώπινου συναλλαγής, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί στην παγκοσμιοποιημένη μας εποχή της περιθωριοποι-

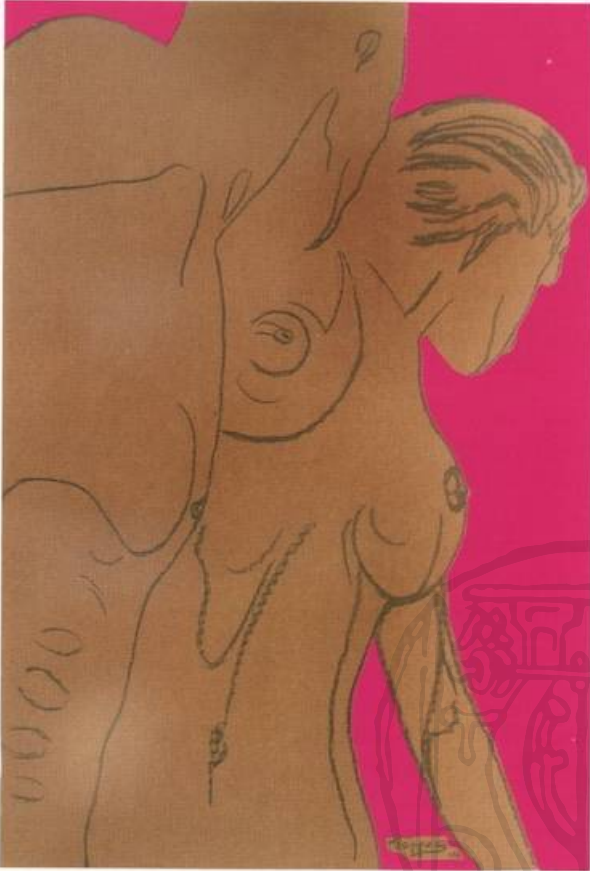
σης των ιδεωδών, προς χάριν της εφήμερης ευημερίας και του αδηφάγου καταναλωτισμού.

Τα έργα του ζωγράφου, εμπνευσμένα από την «Κάμα-Σούτρα» της ερωτικής «βίβλου» σε συνάρτηση με την απεικόνιση του ευρώ, ανήκουν σε μια εικαστική «εγκατάσταση» (installation), η οποία ενσωματώνει στην ολοκλήρωση της ένα happening. Στο τέλος της εκθεσιακής παρουσίασης των έργων, ο καλλιτέχνης βάζει φωτιά και καίει τα συγκεκριμένα έργα, μετατρέποντας τα όλα σε στάχτες, (σε θάνατο). Η φωτιά είναι καταλυτική, καταστροφική, αλλά ταυτόχρονα και καθαρτήριο, όπως οι «πυρές του Σαβοναρόλα». Το happening του εικαστικού αυτού «ολοκαυτώματος», συμβολίζει την ανάγκη να ανασυσταθούν εκσυγχρονισμένες, φυσικά, οι αξίες της ζωής που λησμονήθηκαν και που η σημερινή ανάγκη το καλεί να τις αναδιαμορφώσουμε, μαζί με τις ποιότητες της καθημερινότητας μας, οι οποίες έχουν γίνει επίπλαστες, οδηγώντας στην ρηχότητα των ανθρώπινων σχέσεων.

Ο Γιώργος Πέρρος αντιτέκεται στην υποκρισία, ασκώντας παράλληλα και σε συμβολικό πάντα επίπεδο, μια κοινωνική κριτική. Τα έργα του που στο τέλος της εφήμερης τους διάρκειας μετατρέπονται σε στάχτες, παραμένουν στον παρόντα Κατάλογο, ως ανεξίτηλες μνήμες, μέσα απ' όπου μπορούν να αναπαραχθούν, για όσους θεατές συνειδητοποιήσουν την ανάγκη της ανασυγκρότησης των αξιών και ποιότητων της ζωής τους, στην οποία καλούνται (διαδραστικά, μέσα από τα έργα τέχνης) να της δώσουν ένα νέο περιεχόμενο.

Αθηνά ΣΧΗΝΑ
Κριτικός και Ιστορικός Τέχνης

Έργο Γιώργου ΠΕΡΡΟΥ

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΘΕΜΑ, να το πω έτσι, των εκδηλώσεων που παρακολούθησα φέτος, τον Ιούλιο και Αύγουστο στο αρχοντικό Γεωργιάδη, ήταν η σχέση ή η αντίθεση του έρωτα με τον θάνατο.

Εκ προοιμίου δηλώνω πως όλες οι εκδηλώσεις που παρακολούθησα (εκθέσεις ζωγραφικής, διαλέξεις, παραστάσεις, προβολές ταινιών) ήταν εξαιρετικά υψηλής ποιότητας και είχαν άρτια διοργάνωση και αξίζουν συγχαρητήρια στους δημιουργούς και οργανωτές τους. Δεν προτίθεμαι όμως να κάνω κανενός είδους κριτική, αλλά να πω κι εγώ την κουβέντα μου, αναφορικά με τα κεφαλαιώδη για τον άνθρωπο θέματα του έρωτα και του θανάτου.

Πιστεύω λοιπόν πως ο έρωτας και ο θάνατος, όχι μόνο δεν ταυτίζονται αλλά αλληλοαναιρούνται. Ο έρωτας σημαίνει ηδονή, χαρά, ζωή, δημιουργία - ο θάνατος την εξαφάνιση όλων αυτών των ωραίων πράξεων και συναισθημάτων.

Οι αρχαίοι Έλληνες, που είχαν πολύ περισσότερο μυαλό από μας, τον έρωτα τον κατατάσσανε όχι απλώς

ανάμεσα στους μεγάλους θεούς, αλλά ανάμεσα στην πρωταρχική τριάδα από την οποία γεννήθηκαν όλα. Σύμφωνα με τη Θεογονία του Ησίοδου στην αρχή υπήρχαν το Χάος, η Γαία και ο Έρως.

«Δηλαδή πρώτα απ' όλα υπήρχε το Χάος και αμέσως κατόπιν γίνθηκε η ευρύτερη Γη, πάντοτε ασφαλές στήριγμα των αθανάτων, που κατοικούν στον χιονισμένο Όλυμπο με τα Τάρταρα κρυμμένα στα βάθη της και τέλος ο Έρως, ο ομορφότερος από τους αθάνατους θεούς»¹

Οι Έλληνες ταύτιζαν τον Έρωτα με τη χαρά και την ηδονή, μεγάλοι δε φιλόσοφοι, που παίζανε τεράστιο, αποφασιστικό θα έλεγα, ρόλο στη διαμόρφωση της αρχαίας ελληνικής σκέψης, δίνανε μεγάλη σημασία τόσο στη χαρά, όσο και στην ηδονή.

Ο Δημόκριτος ο Αβδηρίτης, που επειδή ήταν πάντοτε καλοδιάθετος και εύθυμος, έμεινε με τον χαρακτηρισμό *Γελασίνος*, θεωρούσε πως η χαρά και το γέλιο ελευθερώνουν τον άνθρωπο από τον φόβο, κάνουν καλό στην υγεία του και παρατείνουν τη ζωή του. Δίδασκε πως ο σκεπτόμενος άνθρωπος πρέπει να αποκτήσει πρώτα την *αθαμβία*, να πάψει δηλαδή να θαμπώνεται από όσα δεν μπορεί να κατανοήσει, αλλά να αναζητήσει κάποια λογική ερμηνεία τους. Αφού αποκτήσει την *αθαμβία* πρέπει να κατακτήσει την *ευεστώ*, δηλαδή να βρει την ψυχική του ισορροπία και γαλήνη, ώστε να φτάσει τελικά στο στάδιο της *ευθυμίας*, δηλαδή της καλής ψυχικής διάθεσης.

Στον Δημόκριτο αποδίδεται η ρήση *«Ζωή που περνά χωρίς γιορτές μοιάζει με μακρύ δρόμο χωρίς πανδοχεία»*.² Πιστός όμως στο ελληνικό μέτρον, συνιστούσε να συνδυάζεται η διασκέδαση με μέτρια τέρψη και σύμμετρη διαβίωση.³

Ο Επίκουρος πάλι δίδασκε πως τελικός σκοπός του ανθρώπου πρέπει να είναι η αναζήτηση της *ηδονής*. Με τον όρον αυτόν, που συνέβαλε στη συστηματική δυσφήμιση, κυρίως από τους χριστιανούς πατέρες, του ίδιου και της φιλοσοφίας του, ο Επίκουρος δεν εννοούσε την ακόλαστη κραιπάλη ή το ράθυμο ευδαιμονισμό. Εννοούσε την απαλλαγή από περιττές ανάγκες, την απελευθέρωση από κάθε είδους φόβο, την ανάπτυξη δεσμών φιλίας και αλληλοσεβασμού μεταξύ των ανθρώπων, ώστε τελικά η ζωή τους να κυλά απλή, γαλήνια και ευτυχισμένη.

Θέλησε πρώτα πρώτα να ελευθερώσει τον άνθρωπο από το φόβο και το άγχος. Σ' αυτό το πεδίο ορισμένα από τα αποφθέγματά του έχουν εκπληκτική δύναμη, χάρη στη διαύγεια, την αισιοδοξία και τη λογική τους. Για το θάνατο, για παράδειγμα, λέει: *«Το πιο φορτικό από τα κακά, ο θάνατος, δεν μας αφορά. Γιατί όσο εμείς ζούμε δεν υπάρχει θάνατος. Κι όταν αυτός έρθει, τότε δεν υπάρχουμε πια εμείς»*.⁴

Όμως ο Επίκουρος δε στράφηκε σε υπερφυσικές δυνάμεις ή εξωανθρώπινους παράγοντες για να παρη-

(συνέχεια στη σ. 10)

(συνέχεια από σ. 9)

γορήσει ή να ενδυναμώσει τον άνθρωπο. Θεωρούσε τη θρησκεία και την πίστη στους θεούς ως βασικούς συντελεστές της ηθικής υποβάθμισης των ανθρώπων. Ο Λουκρήτιος μας δίνει, στα λατινικά, ένα σχετικό (απωλεσθέν) απόφθεγμα του: «σε ποιά κακουργήματα μπόρεσε να μας παρασύρει η θρησκεία»!⁵ Ο Επίκουρος δεν ήταν άθεος, με την έννοια πως δεν αρνιόταν την ύπαρξη θεών. Οι θεοί του όμως είναι φυσικές δυνάμεις, συγκροτημένοι και αυτοί από άτομα, που ούτε δημιούργησαν τον κόσμο ούτε ενδιαφέρονται γι' αυτόν ή για τους ανθρώπους και συνεπώς η λατρεία τους είναι άσκοπη και χωρίς νόημα.

Ο Επίκουρος θέλει να ελευθερώσει τον άνθρωπο από το φόβο, διδάσκοντας τον να στηρίζεται στις δικές του δυνάμεις, να κατανοεί και να εξηγεί τα φυσικά φαινόμενα και να γνωρίζει το δικό του σώμα και τις ανάγκες του. Είναι γνωστή η περίφημη προτροπή του: «Κοιτάξτε! Ανοίξτε τα μάτια και τα αυτιά σας! Ακούστε τις φωνές που έρχονται από τη φύση»!

Η επικούρεια ηδονή, το *zēnē* ηδέως επιτυγχάνεται με την απουσία του πόνου και φόβου, με το να ζεις με αυτάρκεια και να περιβάλλεσαι από αγαπητούς φίλους. Ο Επίκουρος δίδαξε ότι η *ηδονή* (η ευχαρίστηση όπως θα λέγαμε σήμερα) και ο *πόνος* είναι το μέτρο για το τι πρέπει να προτιμούμε και τι να αποφεύγουμε.

Βασικές αρχές της διδασκαλίας του είναι οι εξής:

- με τον θάνατο έρχεται το τέλος όχι μόνο του σώματος αλλά και της ψυχής.
- οι θεοί δεν επιβραβεύουν ή τιμωρούν τους ανθρώπους.
- το σύμπαν είναι άπειρο και αιώνιο.
- τα γενόμενα στον κόσμο συμβαίνουν τελικά, με βάση τις κινήσεις και τις αλληλεπιδράσεις των ατόμων που διακινούνται στο κενό χώρο.

Ένας ελάσσων αρχαίος φιλόσοφος, ο Αντιφών, συμφωνώντας με τον Δημόκριτο είχε ορίσει σαν ιδανικό του την *αλυσία* και είχε ιδρύσει στην Κόρινθο ειδικό θεραπευτικό κέντρο, όπου κουβεντιάζοντας με τους πάσχοντες από κατάθλιψη ή άγχη, αναζητούσε τα αίτια αυτών των δεινών και τους βοηθούσε να θεραπευθούν. Ήταν δηλαδή ο Αντιφών με τη σχολή αλυσίας του, πρόδρομος των σημερινών ψυχαναλυτών. Η «*αλυσία*» του Αντιφώντα έχει άμεση σχέση με την «*ευθυμία*» του Δημόκριτου και την «*ηδονή*» του Επίκουρου.

Μου φαίνεται όμως πως το παράκανα με την αρχαία ελληνική σκέψη και επιστρέφω στο θέμα μου, δηλαδή

τον Έρωτα και τον Θάνατο.

Χωρίς αμφιβολία όλους τους ανθρώπους τους απασχολούν τα ερωτήματα: από πού ήρθαμε και πού πάμε, δηλαδή η προέλευση της ζωής και η κατάληξή της, που σχετίζονται άρρηκτα με τον Έρωτα και τον Θάνατο. Χωρίς υπερβολή είναι τα θεμέλια όλων, ή τουλάχιστον των μονοθεϊστικών, θρησκειών.

Στο πρώτο ερώτημα η Επιστήμη φαίνεται πως κοντεύει να μας δώσει απάντηση. Συνεχή πειράματα σε πλήθος ερευνητικών κέντρων σε όλη την υφήλιο, με τη χρησιμοποίηση των πιο εξελιγμένων οργάνων και συσκευών, καταλήγουν σε κάποια επιστημονικά συμπεράσματα, για το πώς δημιουργήθηκε η ζωή στους πρωταρχικούς ωκεανούς που σκέπαζαν τη γη πριν από δισεκατομμύρια χρόνια και πώς εν συνεχεία τα πρώτα μονοκύτταρα έμβια όντα εξελίχθηκαν για να φτάσουμε στον σκεπτόμενο άνθρωπο.

Για το δεύτερο ερώτημα η επιστήμη δε βοηθά πολύ. Το θέμα από τη φύση του ξεφεύγει από

την επιστημονική μεθοδολογία, που είναι: η παρατήρηση, η συγκέντρωση δεδομένων, και η πειραματική επαλήθευση. Γιατί μπορεί οι σημερινοί επιστήμονες να δημιούργησαν στο εργαστήριο, με την

επίδραση ηλεκτρικών εκκενώσεων, έμβια κύτταρα από οργανικά μακρομόρια, μπορεί δηλαδή να μιμήθηκαν αυτά που γίνανε πριν από δισεκατομμύρια χρόνια, αλλά τι θα μπορούσαν να κάνουν με την *ερμηνεία του θανάτου*; Το μόνο επιστημονικό στοιχείο, που βοηθά, αρνητικά

Έργο Γιώργου ΠΕΡΡΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΚΑΔΕΛΛΗΣ

ὁ μακαρίας τ' Χαϊτηριαννίκ' ἡ Βρούε' (*)

Η οδός ΣΑΠΦΟΥΣ, μεταξύ 1935 και 1955

Δ √ Ἀ Δ f ∞ i Δ ∞ ∅ § ∂ § (1)

όμως, προς αυτή την κατεύθυνση, είναι το αποδεκτό από όλους τους επιστήμονες συμπέρασμα πως ψυχή, αθάνατη και άυλη, δεν υπάρχει.

Η ψυχή δεν είναι κάποιο συγκεκριμένο όργανο, όπως η καρδιά, τα νεφρά ή το ήπαρ. Και ναι μεν ψυχή δεν υπάρχει, υπάρχουν όμως **ψυχικά φαινόμενα** (η γνώση, η νόηση, τα συναισθήματα, τα ένστικτα) που συναποτελούν τη **συνείδηση** και εδράζονται στον εγκέφαλο και το νευρικό μας σύστημα. Τα οποία όμως αποσυντίθενται και εξαφανίζονται με τον θάνατο. Αυτό το είχε διαπισθανθεί ο Επίκουρος (να πάλι οι Αρχαίοι ημών), που σε ένα απόσπασμά του γράφει «*η ψυχή δεν είναι ανθύπαρκτη*». ⁶ Το ότι πρόκειται για κάτι το υλικό και όχι άυλο, το επιβεβαιώνουμε άλλωστε στην πράξη, αφού το θεραπεύουμε με υλικά μέσα (ψυχοφάρμακα).

Καταλήγοντας νομίζω πως ο Έρωτας με κανέναν τρόπο δεν ταυτίζεται με τον Θάνατο, αφού ο πρώτος δημιουργεί ζωή, προκαλεί ηδονή και χαρά, ενώ ο δεύτερος όλα αυτά τα εξαφανίζει.

Δημήτρης ΣΑΡΑΝΤΑΚΟΣ

Συγγραφέας

Παραπομπές

- 1) ΗΤΟΙ ΜΕΝ ΠΡΩΤΙΣΤΑ ΧΑΟΣ
ΓΕΝΕΤ' ΑΥΤΑΡ ΕΠΕΙΤΑ
ΓΑΓ' ΕΥΡΥΣΤΕΡΝΟΣ,
ΠΑΝΤΩΝ ΕΔΟΣ ΑΣΦΑΛΕΣ ΑΙΕΙ.
ΑΘΑΝΑΤΩΝ ΟΙ ΕΧΟΥΣΙ ΚΑΡΗ
ΝΙΦΟΕΝΤΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΥ,
ΤΑΡΤΑΡΑ Τ' ΗΜΕΡΟΕΝΤΑ ΜΥΧΩ
ΧΘΟΝΟΣ ΕΥΡΥΟΔΕΙΗΣ
ΗΔ' ΕΡΟΣ, ΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ
ΕΝ ΑΘΑΝΑΤΟΙΣΙ ΘΕΟΙΣΙ
- 2) ΒΙΟΣ ΑΝΕΟΡΤΑΣΤΟΣ ΜΑΚΡΑ
ΟΔΟΣ ΑΠΑΝΔΟΚΕΥΤΟΣ [Απόσπ. 230]
- 3) ΑΝΘΡΩΠΟΙΣΙ ΓΑΡ ΕΥΘΥΜΙΗ
ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕΤΡΙΟΤΗΤΙ ΤΕΡΨΙΟΣ
ΚΑΙ ΒΙΟΥ ΣΥΜΜΕΤΡΙΗ. [Απόσπ. Β 191]
- 4) ΤΟ ΦΡΙΚΩΔΕΣΤΑΤΟΝ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ,
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ, ΟΥΔΕΝ ΠΡΟΣ ΗΜΑΣ.
ΕΠΙΕΛΗΠΕΡ' ΟΤΑΝ ΗΜΕΙΣ ΩΜΕΝ
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΟΥ ΠΑΡΕΙΣΙ.
ΟΤΑΝ Δ' ΑΥΤΟΣ ΠΑΡΗ
ΤΟΘΗΜΕΙΣ ΟΥΚ ΕΣΜΕΝ.
- 5) Tandem religio potuit suadere malorum
- 6) ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ ΟΥ ΜΟΝΩΤΗΝ

Ο ΠΕΡΙΦΗΜΟΣ ΤΥΠΟΣ της Μυτιλήνης «ο Τριαντάφυλλος», που μας άφησε χρόνους. Και ποιος δεν έγραψε οχετικά με το Τριανταφύλλ(1);

Ο μεγάλος μας δάσκαλος ο Κλεάνθης Παλαιολόγος, ωραία έγραψε για τον Τριαντάφυλλο και τον τίμησε κατά που του άξιζε αληθινά. Αστείρευτη πηγή λαογραφικών δεδομένων. Μας παρέδωσε πλήθος ωραίων και ανεπανάληπτων λαϊκών τύπων που χάθηκαν για πάντα.

Του Τριανταφύλλ(1) που μαζί με τον άλλο αληομόνητο «η Άντων(1)ς η σαλιμπούς» δεν ήταν δυνατό να παραμεριστούν.

Όλη η Μυτιλήνη ήξερε του Τριανταφύλλ(1). Ο ίδιος πίστευε τον εαυτό του δόκιμο μουσικό.

— «*Εμ είμι δά πασίμαδους μουζικάντς...*» έλεγε σαν τύχαινε να γίνει νύξη για το ...πλούσιο μουσικό ταλέντο του στο βιολί και στο σαντούρι. Όσο για το τραγούδι που συνόδευε, τους ανατριχιαστικούς ξώφαλτσους ήχους του ταλαίπωρου βιολιού του, κάνεις δεν είχε ...αντίρρηση πως επάξια αποτελούσε το δεύτερο ακαταμάχητο σκέλος της μουσικής ιδιοφυΐας του.

Υπήρξε εποχή που οι πιο πολλοί στη Μυτιλήνη ξέραμε τα ...οικογενειακά του, γιατί ο ίδιος με απεριόριστη ειλικρίνεια και αφέλεια τα απεκαλύπτε.

— *Γιατί ρε Τριαντάφλου οι βάφτισαν μ' αυτό του όνουμα;*

— *Ναι... για!.. αδιρφέλι μ', να σι λέγουν... Τουν κρό π' μι γένν(ι)σι η μάναμ έπισι ένα «ρόδου» απ' τού ταβάν(ι), απάσ' τ' γέννα... Ναι!.. Τώρα αυτά μ' τα λέγ(ι) του πατιρέλιμ'... Ιγώ δεν τ' ούδα... Είπι λοιπόν του μανέλιμ'... Να βγάλουμι του μουρό Τριαντάφλου. Έδγιτς τσ' έγινι...*

Εμ' που να σας τα λέγουν για του γάμου μ'... Ναι... άμ' τι!!;

Σαν παντρέφτκα, πήγα μια μέρα στον σπίτι μ'. Βραδ' ήταν. Ξιντόνουμι γλήγουρα στα σκουτνά για να πέσου στον κριβάτ'. Μι λε ή γ(ι)ναίκα μ'.

— «*Τριαντάφλι..του τοιφάλιμ' πουνεί... Πάνι να μι πάρς ασπρινά...*»

Ντόνουμι πάλι, του δίνου για τν' αγουρά. Παγαίνου στον φαρμακείου που είνι για τς νύχτις. Λέγου στον Προγκόπ...

— «*Προγκουπέλι(ι) μ', ένα καλμόν, πουνεί του τοιφάλι(ι) τς γ(ι)ναίκας ιμ'.*

— *Έμ αντίχιμ' ιπιλουχίας γίν(ι)σις Τριανταφύλλ(1);*

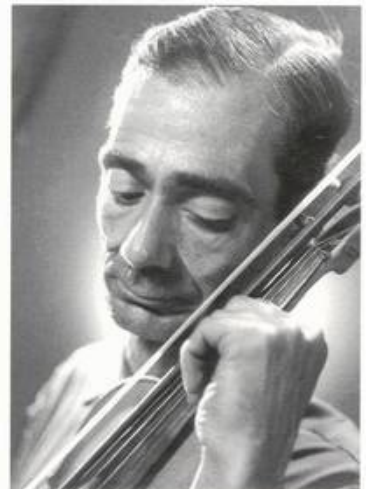
Μι λέγ(ι) του Προγκουπέλι(ι). Βλέπου τα ρούχα π' φόργουμ', ήταν στρατιοτικά... Μπρέ!! Φαίνιτι στα σκουτνά φόρσια τα ρούχα αφτνού που τομούνταν στον κριββάτ μι τ' γ(ι)ναίκα μ'. Ήνταν Ίπιλουχίας. Πλάκα τα γαλόνια ιγώ... άμ' τι!!;

Πάγου στον σπίτ, κάνου τ' παλαβή. Πέφτου να τομηθώ... Μπρέ, λέγου, μουρή γ(ι)ναίκα, πόσα τοιφάλια έχ(ι)ς!...; ...Ξτός τοι Παναγιά... Πασπατέβγου.. πιάνου ξον αμ' τα θκάμ άλλου τέσσιρα πουδάρια. Έμ' γ(ι)ναίκα έχου γω - λέγου απού μέσα μ' - για λιρναία ύδρα, για σαρανταποδαρούσα...

Αδιρφέλιμ' τέτοιου λαχείου να μη σι λάχ(ι)... Τν' έδουκα ένα διαβουλόξλου τοι ένα πασα-πόρτ. Λέγου την, απ' ιδώ παγαίνιν...

Όσου για τουν ιπιλουχία μη τα ρουτάς...

Αξιαγάπητος, καλόκαρδος, πονετικός, αφιλοκερδής, λιτός, θυμοσοφικός ο Τριαντάφυλλος πάντα παρών στα πανηγύρια, στις γιορτές, στους γάμους, πάντα πρόθυμος να τραγουδήσει και να παίξει το βιολί του για πενταροδεκάρες!.....

«Του Τριανταφύλλ(1),
μι του βιολ(ι)τ»
σε καλλιτεχνική πόζα.
ΦΩΤΟ: Μιχάλη ΖΟΥΖΗ

Μαρία Αχ. Αναγνωστοπούλου

Μπορώ ακόμα να ονειρεύομαι

Η Μαρία Αναγνωστοπούλου γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη από Μικρασιάτες γονείς. Μεγάλωσε και ζει στη Μυτιλήνη, και στην Αθήνα. Ως καθηγήτρια της Αγγλικής γλώσσας, εργάστηκε στην ιδιωτική εκπαίδευση για 20 χρόνια και διέκοψε για να ασχοληθεί αποκλειστικά με τη λεσβιακή λογογραφία.

Το ερευνητικό και συγγραφικό της έργο επικεντρώνεται στη θέση και την προσφορά της γυναίκας της Λέσβου, στην οικογένεια και την κοινωνία των χρόνων της Οθωμανικής κατοχής του νησιού.

Απόσπασμα από το τελευταίο της ομότιτλο βιβλίο (Εκδόσεις ΕΝΤΕΛΕΧΕΙΑ)

“**Η** ρθε ο Αύγουστος του 1922.

Θυμάμαι στο Μοναστηράκι του Αγ. Νικόλα που ο κόσμος διασκεδάζε κάτω από τα πεύκα και ξαφνικά πήραν είδηση ότι έσπασε το μέτωπο και υποχωρούσε ο στρατός. Ξημέρωναν “Τα Νιάμερα” της Παναγίας, κι όλο τ’ Αϊβαλί στο πόδι για τη μεγάλη γιορτή, κι όλα πέτρωσαν, ανάστατη η πόλη μας.

Άρχισαν να έρχονται οι πρώτοι λιποτάκτες στρατιώτες και σιγά – σιγά ακολούθησαν κι οι άλλοι. Γέμισε τ’ Αϊβαλί από ρακενδύτους και πεινασμένους φαντάρους.

Κι από πίσω έρχονταν οι Τούρκοι.

Βλέπαμε τους στρατιωτικούς να φεύγουν και να στριμώχνονται στα καράβια κι εμείς ακόμα δεν τ’ αποφασίζαμε. Άλλος είχε τα καπνά του, τις σταφίδες του, πως ν’ αφήσεις τον τόπο σου, τα καλά σου, το σπίτι σου. Ήταν κι εκείνοι που μας παρέσυραν στη σκέψη ότι οι Τούρκοι δεν θα μας πείραζαν, θα τα βρίσκαμε πάλι.

Στίς 6 του Σεπτεμβρίου οι Τούρκοι μπήκαν στ’ Αϊβαλί. Μέσα στην απόγνωση μας τότε κατεβήκαμε να τους υποδεχτούμε μ’ επικεφαλής το Δεσπότη μας, το μάρτυρα Γρηγόριο το Ρολο-

γά, και παίζαμε διπλωματικό παιχνίδι. Μαζί με τον Τούρκο Καδή πήγαν πολλοί τότε στην υποδοχή με κόκκινες παντιέρες και με το φέσι στο κεφάλι. Τι κάνει η απελπισία.

Μας φέρθηκαν καλά, όμως εκείνο το φέροισμο ήταν ξεγέλασμα. Η Σμύρνη καιγόταν κι εμείς δεν το πήραμε είδηση. Μάταιη η τόση ταπείνωση. Σαν βόμβα έπεσε η διαταγή για επιστράτευση των ανδρών μας. Ήθελαν, έλεγαν, να τους στείλουν στο εσωτερικό να φτιάξουν τα χαλάσματα που αφήσαμε πο-

λεμώντας, δηλαδή νέα Τάγματα Εργασίας. Πώς παρασύρθηκαν τότε και δήλωσαν συμμετοχή. Το τέλος τους ήρθε σύντομα και απάνθρωπα. Όσοι το ‘σκασαν ανακατώθηκαν με τα γυναικόπαιδα, πρόλαβαν να μπουν στα καράβια.

Εγώ είχα το νου μου μόνο στο Στέλιο, έτρεχα όπου έβρισκα στρατιώτη έψαχνα, ρωτούσα. Αποφάσισα να πάω κατά το Αδραμύτι που έμαθα ότι κατέβαινε στρατός. Ήρθε πάνω στην ώρα ο κυρ Νικόλας, το παλιό μας ναυτοπούλο. Του είπα τι σχεδίαζα.

Είσαι τρελή, μου λέγει, κόρη μου και να με συμπαθάς. Δεν πήρες είδηση ότι άδειασαν τα χωριά. Ο κόσμος κατέβηκε στο λιμάνι να σωθεί κι εκεί τους στρίμωξαν οι Τούρκοι. Ούτε καίκι, ούτε βάρκα, απόμειναν στην τύχη τους κι οι Τούρκοι σφάζουν κι αρπάζουν κοπελιές. Άντε πάρε τα παιδιά σου να φύγουμε μπας και γλιτώσουμε. Κι εγώ όλο δίσταζα. Την τελευταία στιγμή του ‘δωσα το γιο μου, τις κόρες μου. Πηγαίνετε κι έρχομαι. Ο Θεός με φωτίσε τότε κι έβαλα στην τσέπη του γιου μου τα χρυσά κουταλάκια, που κρατούσα στα χέρια την ώρα εκείνη κι αυτά μας έσωσαν.

Έφυγε ο Νικόλας κι εγώ δεν έκανα καρδιά ν’ αφήσω το σπίτι. Πηγαίνοιερ-χόμεν σαν τρελή απάνω, κάτω ανα-

πολώντας την κάθε στιγμή απ' τις χάρες που άφηναν σημάδια σε κάθε του γωνιά. Ζωντάνευαν οι μνήμες κι εγώ κατέγραφα στο νου, στην καρδιά εκείνα που έζησα με τους αγαπημένους μου γονείς, τον καλό μου τον παππού, τη γιαγιά. Η πολυθρόνα, με τον πατέρα που διάβαζε την εφημερίδα, εκεί δίπλα στο μεγάλο παράθυρο, η μπρέρα καθισμένη να κεντά τα ωραία της εργόχειρα και κόμποι, κόμποι στάλαζε το δάκρυ στα μάγουλά μου. Κατέβαινα στην κουζίνα, χάιδευα τα σκεύη που

Έπεσα σε δυο Τουρκαλάδες, δυο αρπαχτικά όρνεα που παραφύλαγαν στη γωνιά. Ρίχτηκαν επάνω μου, να ψάχνουν εμένα και το παιδί. Τα πήραν όλα τράβηξαν τις βέρες από το δάχτυλο και εγώ τρελή παρακαλούσα κι έκλαιγα να μου τις αφήσουν.

άγγιξαν τα άξια χέρια της όταν μαζί με την Ειρήνη, την παρακόρη μας, έφτιαχναν εκείνα τα γεμάτα νοστιμιά αϊβαλιώτικα μαγειρέματα.

Ζωντανές εικόνες, ανασαμιές κι ανατριχίλες από τις μνήμες αγαπημένων μου που δεν υπάρχουν πια. Κι έλεγα μέσα μου, τυχεροί όσοι έφυγαν γιατί δεν αντέχεται τούτη η συμφορά. Πονούσα στη σκέψη ότι όλα εκείνα τα ιερά, τα όσια του σπιτιού μας, θα τα μόλυναν βέβηλα χέρια και μ' έπνιγε ο θυμός. Κι οι σκέψεις μου με παρέουσαν, ξεχνιόμουν μέσα σ' ένα όνειρο, σ' ένα χαμένο όνειρο που θα 'μενε πατινισμένη πληγή.

Μέσα στην παραζάλη μου δεν πρόσεξα πως είχε πια σουρουπώσει. Συνήλθα απ' την ταραχή, πήρα τις αναμνήσεις μου και μαζί γράμματα, οικογενειακά χαρτιά κι ό,τι πολύτιμο είχα σε κοσμήματα και χρήμα. Ετοιμαζόμουν ν' ανοίξω την πόρτα όταν άκουσα ένα σιγανό χτύπημα και κάι σαν κλάμα παιδιού. Προς στιγμή φοβήθηκα, ωστόσο το δειλό εκείνο χτύπημα μ' έκανε να υποθέσω ότι ήταν κάποιο παιδί και δε γελάστηκα. Με το άνοιγμα της πόρτας είδα το Γιαννάκη, φίλο και σύντροφο του γιου μου στα

παιχνίδια, να κλαίει μ' αναφιλητά. Στα χέρια του κρατούσε ένα χαρτί, ένα σημείωμα απ' τη μητέρα του, το βιαστικό γράψιμο πρόδιδε ταραχή κι απελπισία. *"Αντιγόνη μου προοιότιζε το γιο μου, αν ζήσουμε και βρεθούμε θα σ' εγνημονιά σ' όδη μου τη ζωή, αν όχι θα 'χεις τις ευλογίες μου από ψηδά, Εδέν"*, ταραχτικά, όμως δεν ήταν ώρα για δισταγμούς και καθυστερήσεις. Έκλεισα το σπύρι, πήρα το κλειδί και ξεκίνησα κρατώντας σφιχτά το χέρι του παιδιού. Κι όλο του έλεγα, θα 'ρθείς μαζί μας να πάμε να βρούμε το φίλο σου.

Έπεσα σε δυο Τουρκαλάδες, δυο αρπαχτικά όρνεα που παραφύλαγαν στη γωνιά. Ρίχτηκαν επάνω μου, να ψάχνουν εμένα και το παιδί. Τα πήραν όλα τράβηξαν τις βέρες από το δάχτυλο και εγώ τρελή παρακαλούσα κι έκλαιγα να μου τις αφήσουν.

Ευτυχώς το κέρδος ήταν μεγάλο, ασχολήθηκαν με τη μοιρασιά, μας ξέχασαν, βρήκα την ευκαιρία και τους ξεγλίστησα. Έτρεξα στο συμφωνημένο μέρος, ο Νικόλας μες στην αγωνία. Τι έγινε κυρά μου, μας τρέλανε.

Ο προνοητικός Νικόλας, ο σωτήρας μας, όλα τα σκέφτηκε, όλα τα φρόντισε, νερό, κουβέρτια για να μας σκεπάσει κι ό,τι άλλο μπορούσε να βρει.

Αφήναμε πίσω τ' Αϊβαλί μας κι ήταν 17 του Σεπτέμβρη. Σκοτάδι πίσσα σαν αράξαμε πίσω απ' το Δασκαλιό.

— *Άσε να γαδαρώσει ο ουρανός και ξεκινάμε.*

— *Ε, κυρ Νικόλα πάει τ' Αϊβαλί μας.*

Όλη τη νύχτα εκεί ξάγρυπνοι ξύναμε πληγές, ματώναμε κι όλο θυμάσαι τούτο, εκείνο. Τι να πρωτοθυμηθείς απ' έναν τόπο που 'χε όσα πεθύμησε ο άνθρωπος και που όταν τα χάνεις ξεχνάς και λύπες και πίκρες που σε πότισε και μένουν τα καλά για να θυμάσαι και να θρηνείς. Να θρηνείς τ' αγαπημένα πρόσωπα, γενιές ολόκληρες που στράγγισε το κορμί τους μέσα σ' εκείνα τα χώματα κι έμειναν τα κουφάρια να τα μαγαρίζουν οι εχθροί και να χαίρονται. Να θρηνείς για τη ξακουστή τη ζηλεμένη πολιτεία που πέρασε από μπόρες και χαλασμούς και πάλι ξαναγεννιόταν και θέριευε και άνοιγε τη μεγάλη της αγκαλιά. Τους ανθρώπους της, ένα μελίσσι βουερό μ' όλες τις χάρες και τις αδυναμίες που δίνει ο Θεός στα πλάσματά του, κι εκείνα σαν έχουν καρδιά, γίνονται παλικάρια, άντρες περήφανοι, δουλεutaδες

και που για ένα φιλότιμο έδιναν τη ζωή τους. Για γυναίκες γενναίες, περήφανες, που γέννησαν, ανάθρεψαν και συντρέφεψαν εκείνα τα παλικάρια.

Κοίταζα τον ουρανό, τ' αστέρια, όλα με τάξη και σοφία. Γιατί εμείς να χαλούμε τη μια ζωή που μας χάρισε τόσο απλόχερα τα ελέη του ο Θεός.

Χάραζε πια σαν ξεκινήσαμε κι όσο προχωρούσαμε ανέβαινε κι ο ήλιος της Ανατολής κι έκανε να λαμπκάρουν οι γκριζοί όγκοι του νησιού μπροστά μας, και πίσω η Πατρίδα να χάνεται με την πρωινή καταχνιά, μέσα στην αχλή του ονείρου.

Κοίταζα τα παιδιά μου που κοιμόταν σφιχταγκαλιασμένα πλάι-πλάι, με το Γιαννάκη στη μέση, έτσι προστατευτικά. Τι χρωστούσαν εκείνες οι τρυφερές ψυχούλες να δοκιμάζουν την ανθρώπινη κτηνωδία. Έφερα στο νου μου το 1917, μ' εκείνη τη βασιανιστική πορεία στο άγνωστο, με τους αφιονισμένους φύλακές μας να τρομοκρατούν και να σκοτώνουν σε κάθε βήμα μας. Μεγάλοι τότε και δεν άντεχαν, άκουγες υστερικές κραυγές και βογκητά, πνιγμένους θρήνους, μέσα σ' εκείνη την αιμόσφαιρα του τρόμου και του πανικού, κι εμένα τα πουλάκια μου σφίγγονταν επάνω μου και κρατούσαν το στομάχι κλειστό. Κι εγώ απορούσα τότε πως δεν τους ξέφευγε μια φωνούλα, ένα κλάμα. Και τώρα τις οδυνηρές εκείνες ώρες που φεύγαμε κι αφήναμε πίσω, ό,τι ζήσαμε, αγαπήσαμε, ονειρευτήκαμε, πηγαίνοντας στο άγνωστο, περίμενα ένα γιατί, ένα παράπονο. Αυτά έβαζα στο νου κι ανατριχίαζα στη σκέψη ότι όλες εκείνες οι φοβερές εικόνες από τα τρομερά κι απίστευτα που συνέβαιναν γύρω μας καταγράφονταν στο λευκό βιβλίο της παιδικής ψυχής.

Αναρωτιόμουν για τις πληγές που θ' άνοιγαν κι αυτό με τρόμαζε.

Μου 'ρθαν δάκρυα στα μάτια.

Τ' αγκάλιασα με αγάπη κι είπα μέσα μου. *Αντιγόνη έχεις να παδέψεις γι' αυτή, τα δικά σου κι ένα ακόμα ξένο...*

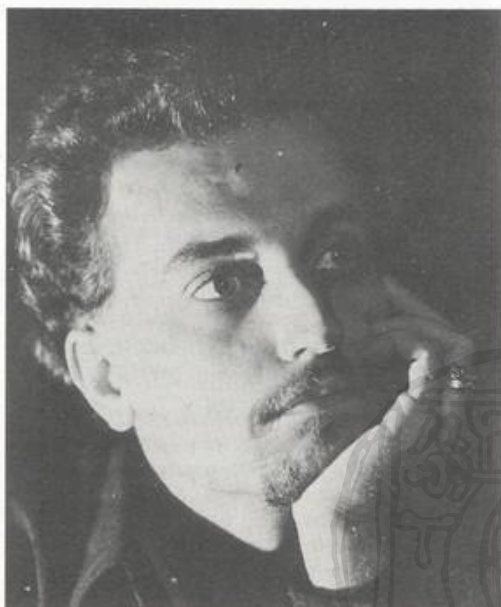
”

Άλλα βιβλία της Μαρίας Αναγνωστοπούλου που έχουν εκδοθεί είναι:

- Τα Υφαντά της Λέσβου (1990)
- Η Λεσβιακή Γυναικεία Φορεσιά 18ος-19ος αι. (1996)
- Η Γυναίκα της Λέσβου στα χρόνια της Οθωμανοκρατίας - ιστορικά και λογογραφικά ανέκδοτα (1998)
- Η Κεντητική στη Λέσβο 18ος-20ος αι. (2004)
- Απάνω Σκάλα η Μυτιλήνη - Η γειτονιά του Ονείρου (2006)

Κωνσταντίνος - Μάριος

Ο Σκηνοθέτης, ο Ηθοποιός, ο Άνθρωπος

Οι περίοδοι της ανθρώπινης διαδρομής έχουν τα δικά τους χαρακτηριστικά που είναι μοναδικά και ανεπανάληπτα και αντανakλώνται σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής και φυσικά της καλλιτεχνικής. Από το τέλος του εμφύλιου πολέμου μέχρι την πτώση της χούντας το 1974, η καλλιτεχνική, πολιτιστική δραστηριότητα στη μικρή μας πόλη, τη Χίο, είχε όλα τα χαρακτηριστικά γνώρισματα και στον τομέα αυτό, μιας ετερόφυτης ιδιαίτερα συντηρητικής επαρχίας, αυστηρώς ελεγχόμενης από κάθε μορφής εξουσία. Ο έλεγχος δεν εξαντλούνταν σε αυστηρά βλέμματα και υποδείξεις αλλά έφθανε και σε πράξεις βαρβαρότητας, ακόμη και ενάντια σε κάθε καλλιτεχνική απόπειρα που εθεωρείτο αιρετική. Κάτω από μια συνεφιά πολύχρονη, ομαδικές και ατομικές αναλαμπές ντόπιων δημιουργών, αποτελούσαν το σώμα της τότε Χιώτικης πνευματικής παραγωγής.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΖΩΗΣ

Μέσα σ' αυτό το κλίμα ένας ιδιαίτερα ταλαντούχος έφηβος, οπλισμένος με πείσμα και θράσος, σκαρφάλωσε ξαφνικά στο καλλιτεχνικό προσκήνιο και με θεατρικές παραστάσεις, απροσδόκητα άρτιες για την ηλικία του, βάλθηκε να τaráζει κι εκείνος τα νερά. Ήταν ο μαθητής Λυκείου Κώστας Ξύδας. Τότε τον γνώρισα κι εγώ, όπως και μερικοί άλλοι συμπολίτες. Πρίν καλά καλά τον συνηθίσουμε, πριν μας δώσει την ευκαιρία να τον συγίσουμε περισσότερο, ξαφνικά τον χάσαμε. Σύντομα αντιληφθήκαμε πως εδώ απλά δοκίμαζε τα φτερά του, όπως τα αετόπουλα τα δικά τους πριν πετάξουν.

Μόλις τελείωσε το σχολείο και τις εδώ καλλιτεχνικές του παρουσίες, ξεφορτώθηκε όλα όσα πίστευε πως ήταν περιττά βάρη για τα όνειρα και τη ζωή του. Επέλεξε ένα μονάχα βάρος, ένα καθήκον ένα προορισμό. **Το θέατρο.** Σπούδασε αυτή την τέχνη στην Αθήνα και στην Αμερική.

Όταν επέστρεψε έχοντας γεμίσει το νου και την ψυχή με τέχνη, με θέατρο, με εμπειρίες, με γνώσεις κι έχοντας απόλυτη εμπιστοσύνη στον εαυτό του ίδρυσε το δικό του θεατρικό ναό.

Στην και καλλιτεχνικά υδροκέφαλη πρωτεύουσα και σε ηλικία πού άλλοι δεν έχουν καν ξεκινήσει εκείνος δεν δίστασε να αναμετρηθεί με καλλιτεχνικά κατεστημένα και διαπλεκόμενα, τα οποία δυστυχώς και σε αντίθεση απ' ό τι θα πίστευε ή πιστεύει κανείς ήταν και είναι πολύ πιο απάνθρωπα και αποκρουστικά από πολλά άλλα.

ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Το αληθινό, σπουδαίο τάλαντό του, η στέρεη θεατρική παιδεία, η αυτοπεποίθηση που πηγάζει από τη γνώση της προσωπικής επάρκειας, η φλόγα της νιότης του, αλλά προπάντων **το πάθος του για το θέατρο** τον παρέσυραν σε μια ασταμάτητη πνευματική δημιουργία. Μένω στη λέξη **πάθος** γιατί αυτό είναι που μας οδηγεί ακόμη και ως τα άκρα. Το πάθος δεν βρίσκεται μέσα μας, αλλά κάποια μέτρα μπροστά μας. Μας τραβάει σαν πανίοχυρος μαγνήτης. Κι αυτό οδηγούσε τον Κωνσταντίνο σε πολλές εκφράσεις της ζωής του. Στο θέατρο του σκηνοθετούσε, πρωταγωνιστούσε, διοικούσε **ήταν ο ίδιος ολόκληρο το θέατρο.** Παρουσίαζε έργα πρωτοποριακά αλλά και κλασσικά. Τολμούσε παραστάσεις που προκαλούσαν με το ριζοσπασισμό τους. Ανέβαζε κείμενα που μιλούσαν πριν απ όλα στις δικές του ευαισθησίες στο δικό του ψυχισμό. Παράλληλα έγραφε θέατρο, διηγήματα, ποίηση. Επέλεξε το καλλιτεχνικό ψευδώνυμο **Ερμής Μάριος** χρησιμοποιώντας τα ονόματα της μητέρας και του πατέρα του. Με ελάχιστα υλικά μέσα, γι' αυτό εξάλλου είχε βαφτίσει το θέατρο του **«Ασκητικό»** διεκδικούσε και προσπαθούσε να επιβάλλει προπάντων την ουσία του θεάτρου. Τη θεατρική παιδεία. Ο καλλιτεχνικός μαρathonιστής στη Αθήνα διήρκεσε περίπου 15 χρόνια. Ο μαθητής από τον Κάμπο είχε αναδειχθεί πια σε έναν ώριμο θεατρικό πλοηγό... Οι επαφές μας εκείνες τις φορές μού απεκαλύπταν έναν ευγενικό άνθρωπο, καρτερικό, ευαίσθητο, ανυποχώρητο σ' αυτό που πίστευε, παθιασμένο

Του Λογοτέχνη **Αντώνη ΛΑΡΔΑ**

μ' αυτό που έκανε που ανέδιδε μια ευρύτατη φιλοσοφική και καλλιτεχνική καλλιέργεια.

Εν τω μεταξύ όσο περνούσαν τα χρόνια μαθαίναμε εδώ στη Χίο για την πορεία του. Ο ασκητής του «Ασκητικού» φορτωμένος το θέατρο του όπως «η μάνα κουράγιο» του Μπρέχτ το κάρο της, άνοιγε πανιά για πολλά μέρη της Ελλάδας και του εξωτερικού και θησαύριζε με το σπαθί του καλλιτεχνικά βραβεία.

ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΜΑΣ

Πολλοί θα θυμούνται τις εξελίξεις μετά την πτώση της χούντας. Σε όλους τους τομείς είχε αρχίσει να πνέει άνεμος αναδημιουργίας. Και φυσικά και στο νησί μας.

Απ' το 1978, είχε σηκωθεί ένας αξιόλογος πολιτισμικός κυματισμός που τον ενίσχυσε καταλυτικά η ίδρυση και λειτουργία του «Ομηρείου» από την οικογένεια Ξυλά, το οποίο το 1985 παραχωρήθηκε στο Δήμο Χίου για να υλοποιήσει μια ακόμη από τις αρμοδιότητες του, **την πολιτιστική του παρέμβαση.**

Τότε, Αύγουστος του 1988, ο Κωνσταντίνος Ξύδας εκλέγεται διευθυντής του «Ομηρείου». Τριάντα πέντε χρόνων περίπου, έχοντας στις αποσκευές του στέρεη και βαθειά ιστορική και φιλοσοφική καλλιέργεια, πολιτικό και ιδεολογικό υπόβαθρο, συνολική αντίληψη του κοινωνικού γίγνεσθαι, αυτονομία σκέψης, σχεδόν αυτοματοποιημένες οργανωτικές ικανότητες και φυσικά μια απέραντη καλλιτεχνική παιδεία, αναδείχθηκε σε αυτό που λέμε «ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση».

Εκτός από τα προσόντα του, έφερε την πέρα από συμβατικές υποχρεώσεις **αύρα του δημιουργού.** Με ακραίο επαγγελματισμό, αφού συγκέντρωσε γύρω του πολλούς θεατρόφιλους μαθητές, έφτιαξε το θεατρικό τμήμα του «Ομηρείου» (ΘΕΤΜΟ), για το οποίο ένοιωθε πολύ υπερήφανος.

Μετά από λίγα χρόνια εισηγήθηκε και ιδρύθηκε (επί Δημαρχίας Γ. Μπουμπάρη) το Δημοτικό Θέατρο Χίου. Το επαγγελματικό πα ΔΗ.ΘΕ.Χ. που το 1996 εντάχθηκε στην αλυσίδα των ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. του ΥΠ.ΠΟ. με πρώτο καλλιτεχνικό του διευθυντή τον ηθοποιό Αρζόγλου...

Το τελευταίο, πλήγωσε βαθύτατα τον Κωνσταντίνο Ξύδα. Το γυαλί της ψυχής του είχε ραγίσει...

Η ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΡΗΣΗ

Γεμάτος πίκρα, έφυγε από το νησί κι εργάστηκε σε διάφορα θέατρα κυρίως της Αθήνας, συνεργαζόμενος με τον αείμνηστο Μ. Βολονάκη. Το 2000, προσλήφθηκε από τη δημοτική αρχή Παντελάρα στη διεύθυνση του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Χίου. Όμως ο Κωνσταντίνος του 2000-03 δεν ήταν πλέον ο προ 15ετίας φωτεινός πνευματικός οδηγητής. Ήταν φανερό πως η βιοτή του είχε αρχίσει να γίνεται σπουδή θανάτου, βιολογική και καλλιτεχνική. Άφησε πάλι πίσω του τη Χίο και πήγε στο Ναύπλιο, όπου έσβηνε σιγά σιγά...

Όταν περάσει ο απαραίτητος χρόνος, με νηφαλιότητα θα μπορέσουμε να εκτιμήσουμε πιο αντικειμενικά και αξιόπιστα το έργο και την κάμψη αυτού του υπέροχου ανθρώπου και καλλιτέχνη. Ωστόσο δυστυχώς για τον Κωνσταντίνο δεν νύχτωσε τη σωστή ώρα.

Ο Κωνσταντίνος - Ερμής - Μάριος, ο Χιώτης Καλλιτέχνης περπάτησε ανάμεσα στους ανθρώπους αφήνοντας, ειδικά στη Χίο, βαθύ το αποτύπωμά του. Δεν ήταν τέλειος. Όλοι έχουμε τις φωτεινές και σκοτεινές πτυχές στη ζωή και στην προσωπικότητά μας. Πως θα μπορούσε να είναι διαφορετικά ειδικά για κάποιον που επί 35 χρόνια χτυπιόταν καθημερινά με τον δαίμονα της τέχνης η οποία είναι ένα πεδίο όπου διαρκώς ξεφυτρώνουν θαύματα αλλά και θύματα.

Σ' αυτή τη μάχη ο Κωνσταντίνος είχε την τύχη που έχουν πολλοί καλλιτέχνες.

Όμως είμαι βέβαιος, πως αν μας κοιτά από μια γωνιά θα σκέπτεται, πως στη μάχη της ζωής του, που έδωσε στον κάτω τούτο κόσμο, δεν έσωσε μόνο τη δική του ψυχή, αλλά κατάφερε εκείνο που πάνω απ' όλα επιθυμούσε. Να άγει ψυχές, να ξεδιψά ψυχές. Το πέτυχε κάνοντας τη ζωή του λαγαρό ρυάκι για να πίνουν και να ξεδιψούν όσοι πιστοί.

Μόνο που θα 'θελα να συμπληρώσω, κλείνοντας, πως αυτό το ρυάκι ήταν τα δάκρυα της δικής του ψυχής. Κι ακόμη, πως αν και το ρολόι της ζωής του σταμάτησε τόσο άγουρα και άδοξα, πολλοί ακούνε και θα ακούνε με χαρμολύπη για πολλά χρόνια ακόμη τον ήχο του...

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Για τη συνέχιση της έκδοσης του περιοδικού μας «ά σελλάνα», που «μοιράζεται χάρισμα», μας έστειλαν :

- ♦ Ο Βύρων Τσιάμης, εις μνήμην του αδελφού του, ποιητή, ΜΗΤΣΟΥ ΤΣΙΑΜΗ, ευρώ 50.
- ♦ Η Βασιλική Ελευθεριάδη, εις μνήμην του συζύγου της, ποιητή, ΛΕΩΝΙΔΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ, ευρώ 300.

Θερμά τους ευχαριστούμε.

32 ΧΡΟΝΙΑ ΦΟΜ

Θεατρική Ομάδα ΦΟΜ

Παραστάσεις • Καλοκαίρι - Φθινόπωρο '09 • Μυτιλήνη - Χίος

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ή ΜΑΘΗΜΑ ΖΩΗΣ;

Οι σιωπές κρύβουν χιλιάδες λέξεις, εκατοντάδες μηνύματα, αμέτρητες σκέψεις. Η σιωπή εμφανίζεται μ' ένα απλό άνοιγμα μιας πόρτας προς τον έξω κόσμο. Από εκεί ξεπηδάνε εικόνες που αντικατοπτρίζουν την ίδια την ζωή, την ζωή στην πόλη, την σύγχρονη ζωή, την ζωή των άλλων αλλά και την ζωή του κάθε ανθρώπου, σε διάφορες στιγμές, που σημαδεύονται από σιωπές, καθ' ότι ολοφάνερές.

-Στιγμή που η νέα κοπέλα χτυπημένη από την ντροπιά ζητάει ένα χέρι βοήθειας, χέρι αόρατο, ανύπαρκτο, χέρι κομμένο από έναν κόσμο που δεν ξέρει να βοηθάει - σιωπή.

-Στιγμή που αρχίζει το δράμα μιας οικογένειας με τον πατέρα να πουλάει το κορμί της θυγατέρας του, την μάνα μελανιασμένη από τα χτυπήματα του συζύγου, και την κόρη να καλωσορίζει την μοίρα με σκυμμένο το κεφάλι - σιωπή.

-Στιγμή ξενοφοβίας με το φοβισμένο - κατεβασμένο βλέμμα ενός ξένου που προσπαθεί να αποφύγει τα επικίνδυνα βλέμματα των άλλων, μέχρι που φθάνει στο σημείο να δωρίσει ένα όργανο από το σώμα του, για να γίνει αποδεκτός από την κοινωνία και τότε τα βλέμματα ηρεμούν, σταματάει το κυνηγητό και επέρχεται η σιωπή.

-Στιγμή ερωτικού παιζαριού σ' ένα μπαρ, ο ένας πουλάει ο άλλος προσπαθεί να αγοράσει, έρωτας καταδικασμένος στο κελί της απομόνωσης, έρωτας χωρίς λόγια, βουβή ταινία, δυνατή μουσική, ποδοπατημένα αισθήματα από τα ψηλοτάκουνα παπούτσια μιας όμορφης δεσποινίδας, που όταν γυρίζει στο σπίτι της μονάχη, κλαίει μπροστά στον καθρέφτη για την απουσία του έρωτα, της συντροφιάς, για την δικτατορία της μοναξιάς. Πόσο κοστίζει το «σ' αγαπώ»; - σιωπή.

-Στιγμή στο λεωφορείο, μηχανικές κινήσεις από ανθρώπους - μαριονέτες, από ανθρώπους που έχουν χάσει την ταυτότητά τους, τον λόγο τους μέσα σ' ένα γυάλινο εύθραυστο κόσμο - σιωπή.

-Στιγμή που ο πατέρας χτυπάει το χέρι του στο τραπέζι, το ναυάγιο της οικογένειας σ' όλο της το μεγαλείο, η μάνα προετοιμάζει την εκδίκησή της χωρίς λόγια, έτσι απλά, μόνο με λίγο δηλητήριο - σιωπή.

-Στιγμή που ο πατέρας σωριάζεται στο πάτωμα νεκρός - κενός, το δράμα σφραγίζεται με τον καλύτερο τρόπο, κάτι που προκαλεί ανακούφιση, αλλά και σιωπή.

-Στιγμή που το κορίτσι με τα πρησμένα μάτια εκλιπαρεί για την δόση του, απέναντι σ' ένα κόσμο καρφωμένο στο κουτί της τηλεόρασης, ατάραχο, αδιάφορο, αμέτοχο, σιωπηλό σαν ένα τσαλακωμένο πενηντάρι.

-Στιγμή που το πατρικό σπίτι αλλάζει ιδιοκτήτες, ένα τέλος και μια καινούρια αρχή, έτσι κυλάει η ζωή, με παύσεις και σιωπές που κρύβουν τις μεγάλες αλήθειες...

Φώτης Σ. Μαυρογιάννης
Καθ. Γαλλικής Λογοτεχνίας

Επανάληψη παραστάσεων, Ιανουάριος 2010

Χίος, '09